

Janina Immonen & Yasmin Hovila

EPIDEMIOIDEN VAIKUTUKSET JA EHKÄISY VARHAISKASVATUKSESSA

Opinnäytetyö

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomikoulutus

2021

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä/Tekijät	Tutkintonimike	Aika
Janina Immonen & Yasmin Hovila	Sosionomi (AMK)	Toukokuu 2021
Opinnäytetyön nimi		
Epidemioiden vaikutukset ja ehkäisy varhaiskasvatuksessa		29 sivua 4 liitesivua
Toimeksiantaja		
Kotkan kaupunki		
Ohjaaja		
Lehtori Eija Vikman, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu		
Tiivistelmä		
<p>Tässä opinnäytetyössä kehitettiin toiminnallisena osiona Kotkan kaupungille opas epidemioiden vaikutuksista ja ehkäisystä varhaiskasvatuksessa. Tämän oppaan avulla on tarkoitus lisätä varhaiskasvatuksen henkilöstön tietoja ja taitoja toimia erilaisten epidemioiden aikana.</p> <p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tuoda esille yleisimpiä epidemioita, joita esiintyy varhaiskasvatuksen kentällä. Tavoitteena on lisätä varhaiskasvatuksen henkilöstön tietoa epidemioiden esiintyvyydestä ja niiden ehkäisystä. Tuotoksena tutkimuksen pohjalta on laadittu opas, joka käsittelee näitä edellä mainittuja asioita. Tavoitteena oli myös selvittää, kuinka maailmanlaajuinen koronavirustilanne on näkynyt varhaiskasvatuksen arjessa.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena työnä, jonka toiminnallinen osuus oli luoda Kotkan kaupungin varhaiskasvatustyksiköille konkreettinen opas erilaisista epidemian aiheuttajista. Opas sisältää lyhyet kuvaukset yleisimmistä epidemioista ja niiden ehkäisystä varhaiskasvatuksessa. Oppaat on tehty haastatteluiden pohjalta varhaiskasvatushenkilöstön toiveita ja ehdotuksia kuullen.</p> <p>Teoreettinen viitekehys koostuu muun muassa varhaiskasvatuksen yleismääritelmästä, epidemioista ja niiden yleisimmistä muodoista varhaiskasvatuksesta sekä tutkivasta oppimisesta.</p>		
Asiasanat		
Varhaiskasvatus, epidemia, tartuntataudit varhaiskasvatuksessa, tutkiva oppiminen		

Author (authors)	Degree	Time
Janina Immonen & Yasmin Hovila	Bachelor of Social Services	May 2021
Thesis title		29 pages
The effects and prevention of epidemics in early childhood education		4 pages of appendices
Commissioned by		
City of Kotka		
Supervisor		
Eija Vikman, South-Eastern Finland University of Applied Sciences		
Abstract		
<p>In the functional part of this thesis, a guide was created for the city of Kotka covering the effects and prevention of epidemics in early childhood education. The purpose of this guide was to increase the knowledge and skills necessary for educational personnel to work during different epidemics.</p>		
<p>The purpose of this thesis was to bring forth the most common epidemics that occur in the field of early childhood education. The goal was to increase educational personnel's knowledge about the incidence of epidemics and the means to prevent them. The product of this thesis was a guide covering before mentioned problems, that was created according to the conducted study. The goal was also to investigate how the global coronavirus situation has affected day-to-day life in early childhood education.</p>		
<p>Thesis was conducted as a functional work, where functional part was to create a concrete guide about different epidemics and their causes for the city of Kotka's early childhood education unit. The guide includes summaries of the most common epidemics and the means to prevent them in early childhood education. The guide has put together based on interviews of early childhood education personnel, taking into consideration their own suggestions and wishes.</p>		
<p>The theoretical framework consisted of the definition of early childhood education, epidemics, the most common epidemics in early childhood education, and progressive inquiry.</p>		
Keywords		
Early childhood education, epidemic, contagious diseases in early childhood education, progressive inquiry		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	EPIDEMIAAT JA NIIDEN EHKÄISY.....	6
3	VARHAISKASVATUS.....	7
3.1	Varhaiskasvatuslaki.....	8
3.2	Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet.....	8
4	TARTUNTATAUDIT VARHAISKASVATUKSESSA.....	9
4.1	Virusperäiset tartuntataudit.....	10
4.2	Bakteeriperäiset tartuntataudit.....	10
4.3	Loisperäiset tartuntataudit.....	10
4.4	Tautien leviämisen ehkäisy.....	11
5	TUTKIVA OPPIMINEN VARHAISKASVATUKSESSA KÄYTÄNNÖSSÄ EPIDEMIAKESKUSTILANTEESSA.....	11
6	OPINNÄYTETYÖN TAVOITE.....	13
7	TUTKIMUSMENETELMÄT.....	14
8	OPINNÄYTETYÖN PROSESSI.....	15
9	AINEISTON HANKINTA.....	18
9.1	Varhaiskasvatusyksikkö 1.....	18
9.2	Varhaiskasvatusyksikkö 2.....	20
10	OPPAAN ARVIOINTI.....	21
11	EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS.....	22
12	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	22
	LÄHTEET.....	24
	KUVALUETTELO	
	LIITTEET	

Liite 1. Epidemiat ja niiden ehkäisykeinot: opas varhaiskasvatuksen henkilöstölle- opas

1 JOHDANTO

Käsillä oleva opinnäytetyö kertoo epidemioista varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyö on toteutettu yhteistyössä Kotkan kaupungin kanssa. Kahdessa varhaiskasvatusyksikössä toteutettujen haastatteluiden pohjalta saadut materiaalit toimivat opinnäytetyössä pohjana tutkimuksen analysointiin. Siihen kuuluu osana haastattelujen pohjalta toteutettu epidemioiden ehkäisy-opas varhaiskasvatuksen yksiköille.

Opinnäytetyö sai alkunsa koronapandemiasta. Se toi jokaiselle ihmiselle ja organisaatioille uusia haasteita, joita aloimme pohtimaan. Tämä herätti mielenkiintomme aiheeseen ja mietimme, miten saisimme yhdistettyä tämän varhaiskasvatukseen. Näin päädyimme aiheeseemme. Haluamme opinnäytetyön kautta lisätä tietoisuutta eri epidemioista ja niiden yleisyydestä varhaiskasvatuksessa. Tämä aihe myös kehittää omaa ammatillista osaamistamme meille vieraammalta osa-alueelta.

Halusimme tehdä opinnäytetyömme nimenomaan aiheesta epidemia, sillä ne ovat yleistyvät ja tulevaisuudessa voi tulla uusia, vastaavia epidemioita tai pandemioita, joita varten haluamme tehdä selkeän oppaan varhaiskasvatuksen yksiköille. Oppaassa käymme läpi, mitä epidemia tarkoittaa, ja miten tulee toimia erilaisissa epidemiatilanteessa. Käytämme tässä apunamme koronan myötä tulleita uusia käytäntötapoja varhaiskasvatuksessa sekä muissa epidemioissa käytettäviä toimintatapoja.

Opinnäytetyö on laadultaan kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Eettisten ristiriitojen välttämiseksi opinnäytetyö on toteutettu empiirisenä tutkimuksena, jossa henkilöiden ja paikkojen tunnistettavuus poistetaan kontekstista (Tuomi & Sarajärvi 2018).

Opinnäytetyö alkaa epidemian määritelmällä. Tämän jälkeen siirrytään varhaiskasvatuksen ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden määritelmiin. Siihen kuuluu osana varhaiskasvatuslaki, joka säätelee varhaiskasvatusyksiköiden toimintaa. Tämän jälkeen määritellään, millaisina epidemiat esiintyvät varhaiskasvatuksessa. Tätä syvennetään käytännön esimerkeillä siitä, miten

varhaiskasvatuksen yksiköt voivat opettaa lapsille tartuntatautien ehkäisemistä, jottei näistä syntyisi epidemioita. Opinnäytetyössä käydään myös läpi, miten säännöllinen henkilökunnan koulutus ylläpitää tietoa tartuntataudeista ja niiden ehkäisymenetelmistä. Tutkimusosiossa avataan varhaiskasvatusyksiköissä tehtyjen haastattelujen pohjalta kyseisten yksiköiden yleisimpiä epidemioiden aiheuttajia, niiden toimenpiteitä ja ehkäisyä, jottei niitä pääsisi syntymään. Haastattelusta saatuja vastauksia käytetään oppaan tekemisen pohjana.

2 EPIDEMIAAT JA NIIDEN EHKÄISY

Epidemiolla tarkoitetaan odotettua enemmän levinnyttä yleisvaarallista tartuntatautia tietyssä ajanjaksona tai tietyn väestön keskuudessa, kuten vaikka Suomen sisällä levinnyt tauti tai varhaiskasvatusyksikössä useampaan levinnyt tauti. Hyvä esimerkki tästä on joulukuussa 2019 Kiinassa jyllännyt koronavirus, joka oli aluksi Kiinan sisällä epidemia, mutta siitä on myöhemmin matkustamisen kautta kehittynyt pandemia, eli maailmanlaajuisesti levinnyt vakava tauti. (Pandemia ja epidemia 2009; Tartuntatautilaki 21.12.2016/1227 3§ mom. 6.)

Viruksen aiheuttamia epidemioita on kahta laatua: nopea virusperäinen ja hidas virusperäinen. Esimerkiksi korona on nopea virusperäinen tartuntatauti. Tämä tarkoittaa sitä, että oireet alkavat suhteellisen nopeasti tartunnan saamisesta ja tauti lähtee jossain vaiheessa pois elimistöstä. HI-virus taas on esimerkki hitaasta virusperäisestä tartuntataudista, jossa oireet voivat tulla vasta vuosikymmenten jälkeen tai se ei oireile ollenkaan, mutta se jää elimistöön loppuelämäksi. (Isomäki 2020.)

Koronan myötä myös varhaiskasvatuksessa tapahtui muutoksia. Esimerkiksi alkuvuonna 2020 monen perheen tuli jäädä varhaiskasvatuksesta kotiin, elleivät vanhemmat työskennelleet kriittisillä aloilla. Tällä pyrittiin vaikuttamaan tartuntojen määrään. Joissakin varhaiskasvatusyksiköissä otettiin tuolloin käyttöön etävarhaiskasvatus, jonka avulla kotona oleva lapsi voi pitää yhteyttä ystäviinsä sekä varhaiskasvatuksessa

työskenteleviin. Etävarhaiskasvatuksessa oleville saatettiin jakaa myös esimerkiksi paketteja, joissa oli jokaiselle päivälle jotain tekemistä. Näin ollen kotona työskentelevä tai oleskeleva vanhempikaan ei jäänyt lapsen kanssa vaille virikkeitä. (Yle 2020.)

Suomessa on lakeja, joiden perusteella kunnan on järjestettävä asukkaille yleisten rokotusten, jotka kuuluvat kansalliseen rokotusohjelmaan, saaminen. Näiden lakien antamien mahdollisuuksien tarkoituksena on ehkäistä erilaisten tartuntatautien kehittymistä epidemioiksi. Rokotusten ottaminen on kuitenkin vapaaehtoista. (Sosiaali- ja terveysministeriön asetus rokotuksista 149/2017 5§; Tartuntatautilaki 14§.)

3 VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan yleisesti kunnan, kuntayhtymän ja yksityisen sektorin tuottamaa tai tarjoamaa varhaiskasvatustoimintaa. Tähän lukeutuu päiväkodit, perhepäivähoito sekä avoin varhaiskasvatus. Varhaiskasvatuksen tarkoituksena on antaa lapsille suunnitelmallinen ja tavoitteellinen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostama kokonaisuus, joka perustuu pedagogiikkaan eli tapaan, jolla opetusta järjestetään. Varhaiskasvatus on tarjolla jokaiselle alle oppimisvelvollisuusikäiselle lapselle. (Varhaiskasvatuslaki 1–2 §.)

Opetushallitus on linjannut varhaiskasvatuksen pedagogiselle toiminnalle viisi osa-aluetta, jotka ohjaavat henkilöstöä toteuttamaan pedagogista toimintaa ja suunnittelua yhdessä lasten kanssa. Näitä osa-alueita ovat kielten rikas maailma, ilmaisun monet muodot, minä ja meidän yhteisömme, tutkin ja toimin ympäristössäni sekä kasvan, liikun ja kehityn. Varhaiskasvatuksen henkilökunnan tulee pitää huoli siitä, että edellä mainitut osa-alueet näkyvät varhaiskasvatuksen pedagogisessa toiminnassa päivittäin lasten ikä sekä toiveet huomioiden. Pedagogisen toiminnan suunnittelusta vastaavat ensisijaisesti varhaiskasvatuksen opettajat, mutta toteuttamisesta vastaa moniammatillista yhteistyötä hyödyntäen myös muut yksikön työntekijät, kuten lastenhoitajat ja resurssiopettajat. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 40). Tässä oppinäytetyössä ei kuitenkaan näihin osa-alueisiin perehdytä syvällisemmin.

3.1 Varhaiskasvatustilaki

Suomessa on määritelty varhaiskasvatustilaki, jossa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen sekä sen järjestämisestä ja tuottamisesta. Varhaiskasvatuksessa on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu. Laki koskee kunnan, kuntayhtymän sekä yksityisen sektorin järjestämään tai tuottamaan varhaiskasvatustoimintaan. Lain mukaan varhaiskasvatukseen ovat oikeutettuja kaikki lapset, jotka ovat alle oppivelvollisuusikäisiä. Tämä kattaa kaikki alle esikouluikäiset. Jos päiväkodin henkilöstömitoitukseen sekä ryhmäkokoon sopii, esiopetusta voidaan järjestää päiväkodissa. (Varhaiskasvatustilaki 1§, 4–5§.)

Varhaiskasvatustilaympäristön tulee olla kehittävä, oppimista edistävä sekä terveellinen ja turvallinen, lapsen ikä ja kehitystaso huomioon ottaen. Varhaiskasvatustilaympäristön tavoitteena on edistää lapsen iän ja kehityksen mukaista kasvua, kehitystä ja hyvinvointia, tukea lapsen oppimisen edellytyksiä, luoda tasa-arvoa, tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää siihen apua, toteuttaa pedagogista toimintaa, varmistaa turvallinen kasvuympäristö, varmistaa lapsen osallisuus ja antaa vaikuttaa itseään koskeviin asioihin sekä toimia yhdessä lapsen ja vanhemman kanssa vuorovaikutuksessa luoden lapselle edellä mainitut kasvatukseen sekä hyvinvointiin liittyvät olosuhteet. Kunta toteuttaa varhaiskasvatusta yhteistyössä opetuksen, liikunnan ja kulttuurin, lastensuojelun ja muun sosiaalihuollon, neuvolan ja muun terveydenhuollon sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa. Muita tahoja ovat esimerkiksi poliisi sekä terapeutit. (Varhaiskasvatustilaki 3§.)

3.2 Varhaiskasvatustilaympäristön perusteet

Varhaiskasvatustilaympäristön perusteiden pohjana toimii opetushallituksen luomat raamit, jonka tehtävänä on tukea ja ohjata varhaiskasvatustilaympäristön järjestämistä, toteuttamista ja kehittämistä sekä edistää laadukasta sekä yhdenvertaista kasvatusta koko maassa. Näiden valtakunnallisten raamien pohjalta jokainen kunta, kuntayhtymä tai yksityinen sektori voi muodostaa oman, paikallisen varhaiskasvatustilaympäristön. Paikallista varhaiskasvatustilaympäristöä laadittaessa tulee ottaa huomioon muut paikallisella tasolla tehtävät suunnitelmat, joita ovat esimerkiksi esiopetuksen suunnitelma sekä lastensuojelulain mukainen lasten hyvinvointisuunnitelma. Lisäksi suunnitelmaa laadittaessa

tehdään yhteistyötä kunnan hallinnonalojen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 7–8.)

Jokaiselle lapselle laaditaan oma, henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma, jossa huomioidaan lapsen etu ja tarpeet, muun muassa kielellinen ja kulttuurinen lähtökohta. Suunnitelmaa tarkennetaan lapsen tarpeiden mukaan vähintään kerran vuodessa lapsen huoltajien kanssa käytävässä varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelussa, eli vasu–keskustelussa. Myös lapsen mielihäpe ja toiveet tulee tuoda esille prosessissa. Lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma on pidettävä salassa, kuitenkin tukitoimenpiteistä vastaavilla tahoilla on oikeus saada sekä luovuttaa tietoja keskenään, mikäli niillä tiedoilla on merkitystä lapsen edun mukaiseen varhaiskasvatukseen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 8–9.)

4 TARTUNTATAUDIT VARHAISKASVATUKSESSA

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan varhaiskasvatuksessa esiintyviä tartuntatauteja, jotka useimmiten kehittyvät epidemioiksi. Tartuntataudeilla tarkoitetaan sairauksia, jotka lisäävät elimistössä mikrobeja tai loisia. Nimi tulee siitä, että ne tarttuvat helposti ihmisestä toiseen. Epidemialla taas tarkoitetaan tartuntataudin lisääntymistä tietyssä paikassa tai tietyn väestön keskuudessa. (Tartuntatautilaki 3§.)

Varhaiskasvatuksessa esiintyvät epidemiat voidaan jakaa kolmeen eri kategoriaan: bakteerit, virukset ja loiset. Lisäksi näiden tartuntatavat voidaan jakaa viiteen eri kategoriaan, jotka ovat mahdollista varhaiskasvatuksessa siirtyä henkilöstä toiseen. Nämä kategoriat ovat kosketus-, pisara-, ilmatie-, ruoka ja vesi- sekä eritetartunta. Bakteeritautteja ovat esimerkiksi ruokamyrkytys, erilaiset kokit (kuten streptokokki ja stafylokokki), tuberkuloosi ja salmonella. Viruksia taas ovat esimerkiksi erilaiset influenssat, adenovirus, erilaiset rokot (kuten vesi- ja enterorokko) ja tällä hetkellä ajankohtainen COVID-19 eli koronavirus. Loisia ovat muun muassa päätäit, kihomadot ja syyhyypunkit. (Centre for Health Protection & Department of Health 2014.; Renko & Uhari 2001.)

Varsinkin varhaiskasvatuksessa, kun ryhmäkoot voivat olla hyvinkin suuria, on läheinen kontakti lähes välttämätöntä. Erilaiset yhteiset kosketuspinnat kuten

lelut ja soittimet edesauttavat tautien leviämistä, joten niiden leviäminen on hyvin normaalia ja lähes mahdotonta estää. (HUS 2016.)

4.1 Virusperäiset tartuntataudit

Virginian yliopiston tutkijat (2011) etsivät flunssaviruksia leluista, joita käytetään lääkärin vastaanottojen odotustiloissa. Tutkijat löysivät viruksia joka neljänestä lelusta. Näiden lisäksi viruksia löytyy useimmiten vessan hanoista, ovenkahvoista ja jääkaapinovesta. Tartuntamäärät pienenisivät huomattavasti, jos nenän koskettelu ja kaivaminen sekä silmien hierominen loppuisi. (Huovinen & Ziegler 2011.) Nämä asiat ovat pienten lasten kohdalla kuitenkin sellaisia asioita, joita on lähes mahdotonta välttää täysin.

4.2 Bakteriperäiset tartuntataudit

Bakteeri- ja virusperäisten tautien erottaminen toisistaan ei ole aina helppoa. Hoidon kannalta on kuitenkin tärkeää selvittää, kummasta taudinaiheuttajasta on kyse. Useimmat bakteeri-infektiot vaativat antibioottihoidon. Bakteeri-infektiot ovat usein jälki-infektioita virusperäisistä infektioista. Esimerkkeinä tällaisista bakteeri-infektioista ovat muun muassa lapsienkin kesken yleisiä olevat poskiontelontulehdus ja silmän sidekalvotulehdus. (Jalanko 2020). Varhaiskasvatuksessa bakteriperäiset tartunnat leviävät samankaltaisesti kuin virusperäiset. Kappaleessa 4.1 kerrottiin tästä esimerkki.

4.3 Loisperäiset tartuntataudit

Loiset eli parasiitit ovat eliöitä, jotka käyttävät hyväkseen jotakuta toista, niin kutsuttua isäntää ja ovat riippuvaisia siitä. Loistartunta voi olla elimistössä, kuten kihomadot, tai kehon ulkopuolella, kuten syyhypunkki ja päätäit. Nämä kyseiset loiset tarttuvat helposti varhaiskasvatuksessa, sillä niiden munat säilyvät pinnoilla ja kynsien alla useita päiviä, jopa viikkoja. (Huovinen 2020; Renko & Uhari 2001.) Esimerkiksi kihomadot kutittavat tartunnan saaneen lapsen peräaukkoa, jolloin lapsi alkaa raapimaan sitä ja kihomadon munat pääsevät kynsien alle. Tämän jälkeen lapsi saattaa jatkaa leikkiään pesemättä käsiään ja munat pääsevät leluihin, joilla muutkin lapset leikkivät. Kun käsiä ei pestä joka vaiheessa, voi toinen lapsi esimerkiksi laittaa käden suuhun leikin

jälkeen, jolloin madon munat pääsevät hänen elimistöönsä ja hänelle tulee kihomatotartunta. Näin ollen loistartunnoista syntyy helposti epidemioita etenkin pienten lasten keskuudessa.

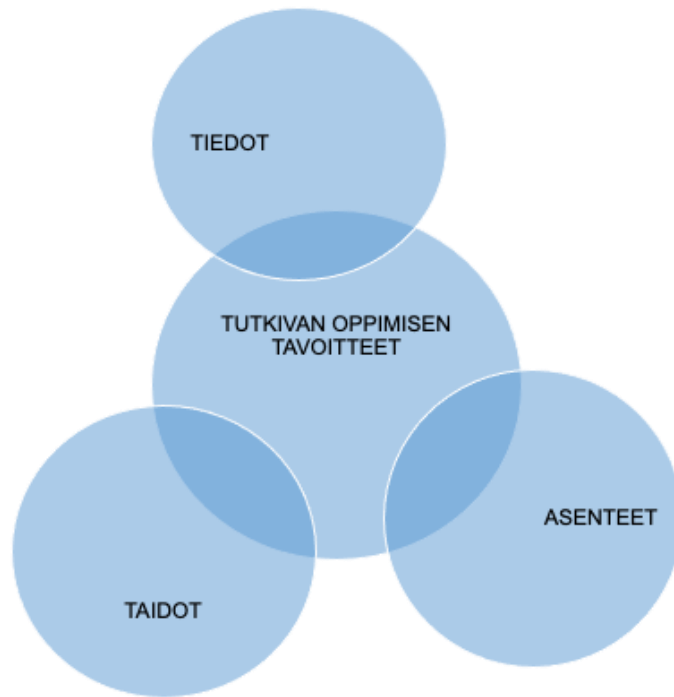
4.4 Tautien leviämisen ehkäisy

Jotta tautien ja loisten leviäminen varhaiskasvatuksessa estetään, on hyvä huolehtia, että jokainen henkilökuntaan kuuluva sekä lapsi noudattaa yleisiä varotoimenpiteitä varhaiskasvatuksessa. Näitä varotoimenpiteitä ovat käsien pesu ja tarvittaessa desinfiointi ennen ruokailua, WC-käyntien jälkeen ja yskimisen ja niistämisen jälkeen. Yskiessä ja aivastaessa suu ja nenä peitetään ensisijaisesti nenäliinalla, muulloin käsitaiteella, jotta estetään bakteerien ja virusten leviäminen ympäristöön. Lisäksi WC-käynneillä henkilökunta käyttää lasta pyyhkiessä ja vaippaa laittaessa kertakäyttökäsineitä mahdollisten loisten ja virusten leviämisen estämiseksi. Myös kertakäyttökäsineiden jälkeen kädet tulisi pestä. (Tavanomaiset varotoimet ja varotoimiluokat 2020.)

Jos varhaiskasvatuksen piirissä huomataan bakteeri-, virus- tai loistartuntoja, tulee asiasta informoida laitoshuoltajia, jotka suorittavat tarvittavat varotoimenpiteet, kuten lakanoiden vaihdon. Vastaavasti ryhmän henkilökunta voi tehdä nämä varotoimet myös itse. (HUS 2016.) Koronaviruksen myötä on henkilökuntaa myös ohjeistettu käyttämään työssään maskia viruksen leviämisen ehkäisykeinona (Työterveyslaitos 2020).

5 TUTKIVA OPPIMINEN VARHAISKASVATUKSESSA KÄYTÄNNÖSSÄ EPIDEMIATILANTEESSA

Alle kouluikäinen lapsi on luonnostaan tutkiva ja kiinnostunut ympärillä tapahtuvasta: Hän kyselee, ihmettelee ja selittää erilaisia asioita. Tutkivan oppimisen avulla näitä lapsen valmiuksia voidaan kehittää. Tutkiva oppiminen on pedagoginen malli, jota kuka tahansa voi harjoittaa. Sen tarkoituksena on ymmärtää asiat syvällisemmin, eikä vain oppia faktoja niistä. Tutkiva oppiminen tukee lapsen pystyvyyden tunnetta, joka luo pohjaa pitkäjänteiselle tekemiselle ja vahvistaa keskittymisen taitoa. (Lipponen 2016, 31–33.)

Kuva 1. Tutkivan toiminnan tavoitteet, mukailen Turjaa (2016, 194).

Kuten kuvassa 1. näkyy, tutkiva toiminta ja oppiminen kehittävät monia osa-alueita. Tutkivan oppimisen kannalta oleellisia tapoja toteuttaa ovat kontekstin luominen, kysymysten asettaminen, työskentelyteorioiden luominen, kriittinen arviointi, tiedon hankkiminen, ongelmien asettaminen, teorioiden luominen ja prosessin jakaminen yhteisössä. Lähtökohtana tutkivassa oppimisessä on ihmettely, joka on lähtöisin lapsen suusta tai kasvattajan antamasta aiheesta. (Lipponen 2016, 34.)

Käsiteltävät kysymykset kannattaa liittää johonkin kertomukseen, videoon tai tarinaan. Lapsia tulee rohkaista esittämään omia näkemyksiään tutkittavasta kysymyksestä, jolloin syntyy käsiteltävä teoria. Kriittistä arviointia tutkivassa oppimisessä voisi olla esimerkiksi miettiminen, mitä seuraavaksi tehdään tai kuinka seuraavaksi tulisi toimia. Kun hankitaan uutta tietoa, on tärkeää keskittyä juuri selittävään tietoon käytännön esimerkkien kautta. Tämän tavoitteena on saada lapset huomaamaan mahdolliset ristiriidat omien käsitystensä ja uuden tiedon välillä. Tämä voi kehittää uusia kysymyksiä, jotka tarkentavat aikaisemmin mietittyä kysymystä. (Kuva 1; Lipponen 2017, 37.)

Kun tutkimus on saatettu loppuun, on lapsien tärkeä päästä esittelemään tai jakamaan opittua muille. Tämä vahvistaa lapsen syväoppimista, omaa itseä ja käsitystä omista taidoista sekä perustelee teon taustaa. Kasvattajan rooli on suuri tutkivassa oppimisessa, sillä lapset eivät yksin pysty oppimaan. (Kuva 1; Lipponen 2017, 37.)

Edellä mainittu voi näkyä käytännön esimerkkinä epidemiatilanteessa vastaavanlaisesti: Oli kyseessä mikä tahansa epidemia, käsienpesu on tärkeää. Päiväkodin lapset ihmettelevät, miksi koko ajan täytyy pestä käsiä tai hoitohenkilökunta huomaa lasten käsienpesumotivaation olevan hukassa. Varhaiskasvatuksen opettaja, josta opinnäytetyössä käytetään jatkossa lyhennettä VO, ottaa asian puheenaiheeksi ja haluaa alkaa tutkimaan asiaa yhdessä lasten kanssa. Ensimmäiseen kysymykseen yritetään miettiä vastausta yhdessä lasten kanssa: miksi niitä käsiä oikein täytyy pestä? Lapset voivat itse luoda tähän omia teorioitaan, joista syntyy työskentelyteorioita. Nämä teoriat jaetaan ryhmän kesken, jotta oppiminen ei ole vain pinnallista. Tämä voi herättää myös uusia, täydentäviä kysymyksiä, kuten, miksi saippuaa tulee käyttää. Tämän rinnalle kannattaa ottaa jokin konkreettinen esimerkki, jotta lapset osaavat yhdistää teorian ja sen merkityksen.

Konkreettinen esimerkki käsienpesun tärkeydestä on tässä tilanteessa pippurirouhe vesilasissa: jokainen lapsi saa eteensä astian, jossa on vettä ja mustapippurirouhetta. VO ohjaa lapsia kastamaan sormensa seokseen. Tällöin lapset huomaavat pippurin jääneen sormeen. Tämän jälkeen VO antaa jokaiselle lapselle nokareen saippuaa hierottavaksi sormen päähän. Seuraavaksi laitetaan sormi takaisin seokseen, jolloin mustapippurirouhe kaikkoo sormen ympäriltä. Tämä havainnollistaa lapsille saippuan ja käsienpesun merkityksen virusten torjumisessa. Tätä kutsutaan tutkivaksi oppimiseksi.

6 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE

Tämä opinnäytetyö on toiminnallinen opinnäytetyö, jonka tavoitteena on kehittää varhaiskasvatuksen yksiköille opas yleisimmistä tartuntataudeista, jotka kehittyvät epidemioiksi. Toiminnallisena tavoitteena oli luoda käytännöllinen ja helposti lähestyttävä opas varhaiskasvatushenkilöstölle tueksi työhön ja var-

haiskasvatuksen arkeen. Oppaan tavoitteena on olla varhaiskasvatuksen henkilöstölle helpotus työhön siten, että he pystyvät tarvittaessa nopeasti tarkistamaan kuinka toimia erilaisissa epidemiatilanteissa.

Opinnäytetyössä kuvatut yleisimmät epidemiat ovat kartoitettu opinnäytetyön tiedonkeruussa olevien varhaiskasvatusyksiköiden johtajien ja opettajien haastatteluiden pohjalta. Yhtenä tavoitteena opinnäytetyössä on myös selvittää näiden yleisimpien varhaiskasvatuksessa näkyvien epidemioiden ehkäisystä.

Haluamme opinnäytetyön kautta lisätä tietoisuutta eri epidemioista ja niiden yleisyydestä varhaiskasvatuksessa. Haluamme myös itse tutkia itseämme kiinnostavaa aihetta sekä kehittää omaa ammatillista osaamistamme tältä osa-alueelta.

7 TUTKIMUSMENETELMÄT

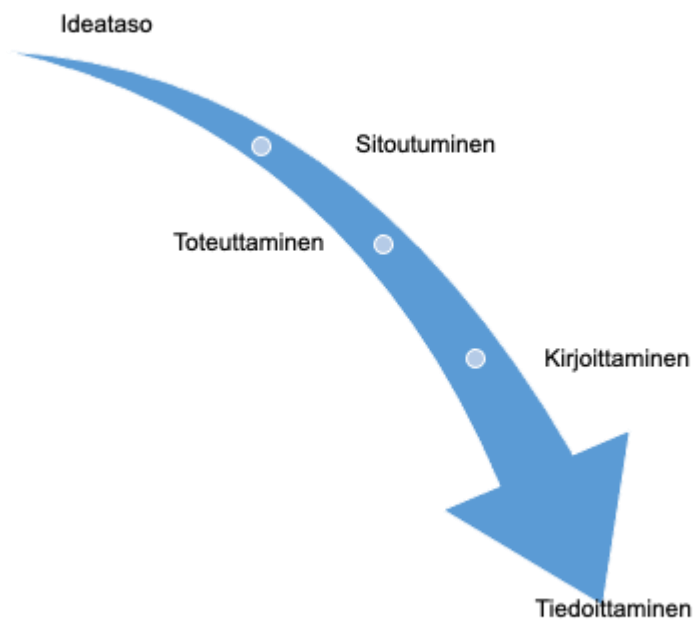
Tässä opinnäytetyössä käytetään kvalitatiivista, eli laadullista tutkimusmenetelmää. Laadullisella tutkimusmenetelmällä tarkoitetaan tutkittavan asian syvällistä ymmärtämistä ja selittämistä (Kananen 2014, 18–19). Laadullisen tutkimuksen tästä opinnäytetyöstä tekee aiheen kuvaaminen ja tulkinnan antamisen sen kohderyhmälle. Laadullisessa tutkimusmenetelmässä kuvataan asian syvällistä ymmärtämistä ja sitä, kuinka kohteena oleva asiakasryhmä kokee ja itse näkevät asian merkityksen (Kananen 2014, 18–19).

Kvalitatiivinen tutkimus on empiiristä. Empiirinen tarkoittaa havainnointiin perustuvaa kokemusperäistä tutkimusta. Empiirisessä analyysissä henkilöiden tunnistettavuus poistetaan, ja jäljelle jää vain sisältö tutkittavasta aiheesta ja sen analyysistä. (Tuomi & Sarajärvi 2018.) Tällaista on esimerkiksi tässäkin opinnäytetyössä käytetty haastattelujen analysointi.

Laadulliselle tutkimukselle yleistä on myös se, että tutkimus tapahtuu sen luonnollisessa ympäristössään (Kananen 2014, 18–19), joka tässä opinnäytetyössä on varhaiskasvatuksen kentällä kohdatut epidemiat ja niihin varautuminen ja toimintatavat. Niiden pohjalta on laadittu opinnäytetyön toiminnallinen

osio, joka on varhaiskasvatuksen henkilöstölle tehty opas epidemioista ja niiden ehkäisyistä. Oppaan aineisto on kerätty tutkimusaiheeseen kohdistuvalta ammattihenkilöstöltä toimien vuorovaikutuksessa heidän kanssaan. Vuorovaikutuksen merkitys korostuu laadullisissa tutkimuksissa (Kananen 2014, 18–19).

8 OPINNÄYTETYÖN PROSESSI

Kuva 2. Opinnäytetyön prosessin kuvaus, mukaillen Vilkkaa (Tutki ja kehitä 2015, 57).

Opinnäytetyömme tutkimusprosessi mukaili yllä olevaa kuvan 2. mallia. Aiheidean keksimme keväällä 2020, kun COVID-19 epidemiatilanne alkoi kiihtymään ympäri maailmaa ja näkyi laajasti myös varhaiskasvatusalan kentällä. Halusimme kuitenkin tehdä opinnäytetyön yleisellä tasolla koskien kaikkia epidemiatilanteita, joita varhaiskasvatuksessa esiintyy. Koronavirus ja siitä aiheutuneet vaikutukset varhaiskasvatuksessa kuitenkin näkyvät vahvasti opinnäytetyössä, sillä aihe on tärkeä ja ajankohtainen.

Saatuamme aiheen vahvistettua, aloimme anomaan tutkimuslupaa. Tämän kanssa tuli ongelmia matkaan, sillä koronan vuoksi koululle ei päässyt ja jouduimme soveltamaan allekirjoitusten hakua. Kun vihdoin saimme tutkimusluvan lähetettyä, olivat tutkimuslupalautakunnan henkilökunnan jäsenet jo kesälomalla. Näin ollen saimme tutkimusluvan vasta elokuussa.

Vaikka koronaepidemia hidasti opinnäytetyömme alkua, se myös antoi meille aiheemme. Valitsimme tutkintamenetelmäksemme kartoitushaastattelun, joka suoritettiin varhaiskasvatuksen henkilöstölle. Tämä yhteistyö Kotkan kaupungin ja varhaiskasvatusyksikköjen kanssa oli välillä hiukan haastavaa, sillä emme aina saaneet yhteyttä yhteyshenkilöihimme. Lisäksi valitsemistamme varhaiskasvatusyksiköistä toinen jouduttiin perumaan, sillä meidät oli unohdettu ja keretty jo sopimaan muita opinnäytetyöhön liittyviä yhteistöitä meidän tilallemme. Tämä on kuitenkin ymmärrettävää, sillä korona on vaikuttanut monen lisäämällä työmäärää. Heillä on siis varmasti ollut muutakin työtä, kun meidän opinnäytetyömme edistäminen ja tämä oli varmasti vain inhimillinen virhe. Tämä unohtuminen paikattiin ja saimme lopulta uuden yksikön osallistumaan opinnäytetyöhömmme, ja yhteistyö heidän kanssaan toimi hyvin. Saimme tarvitsemamme materiaalit, joiden pohjalta aloimme työstämään opastamme.

Alkuperäisen opinnäytetyön suunnitelman mukaan tarkoituksena oli kerätä tutkimukseen myös vanhempien haastatteluja, mutta myöhemmin aiheen hioutuessa ja tarkentuessa todettiin, että vanhempien haastatteluilla ei olisi ollut kovinkaan paljon merkitystä itse tutkimuskysymykseen. Myös vanhempien tavoittaminen ottaen huomioon vallitsevan koronatilanteen olisi ollut hankalaa. Opinnäytetyömme ohjaava opettaja on alusta asti ohjannut meitä oikeaan suuntaan sekä rohkeasti tehnyt meille korjausehdotuksia, joista olemme olleet hänelle kiitollisia. Ohjaavalla opettajalla on suuri merkitys opinnäytetyön prosessissa. Suunnitelma- ja väliseminaareissa saamamme vinkit ja ohjeet ovat olleet meille hyödyllisiä.

Opinnäytetyön alkuvaiheessa olimme erittäin motivoituneita ja innoissamme tulevasta tutkimuksesta. Kesä kuitenkin hidasti opinnäytetyön etenemistä niin koulumme opettajien, varhaiskasvatusyksiköiden sekä omien kesämenojemme takia. Tästä emme kuitenkaan lannistunut – olimme alusta asti luvanneet olevamme stressaamatta liikaa opinnäytetyöstä ja molemmat olimme

hyvin joustavia aikataulujen suhteen. Olemme tehneet koko opintojemme aikana lukuisia yhteisiä ryhmä- ja paritöitä, ja tunnemme toistemme vahvuudet jo sitä kautta, ja koemme sen olevan yksi merkittävimmistä vahvuuksistamme tässä yhteisessä opinnäytetyössämme. Näin suurta työtä tehdessä on tärkeää, että pystyy kommunikoimaan parin kanssa kaikesta ja luomaan kompromisseja sekä jakamaan työmäärää tasaisesti molemmille hyödyntäen kummankin osapuolen vahvuuksia.

Oppaan tekemisessäkin tuli muutoksia alkuperäiseen suunnitelmaan. Aluksi meidän oli tarkoitus tehdä yleinen opas epidemioista ja luulimme, ettei tällaisia vielä ole. Haastatteluissa kävi kuitenkin ilmi, että kyseisillä yksiköillä oli jo valmiit ohjeet kansioissa, joissa oli hoito-ohjeet ja taudin kuvat yleisimmille taudille. Näin ollen suunnitelma kokonaan uuden oppaan tekemisestä muuttui jo valmiin oppaan päivittämiseen ja omanlaisen oppaan luomiseen.

Opinnäytetyön prosessissa haastavinta oli se, että suunniteltu aikataulu venyi täysin meistä riippumattomista syistä. Jouduimme myös muuttamaan opinnäytetyömme toteutustapaa hieman alkuperäisestä suunnitelmasta. Koemme kuitenkin selvinneemme tästä hyvin ja opinnäytetyö on onnistunut. Haasteitamme lisäsi myös se, että toinen meistä muutti toiselle paikkakunnalle sekä molempien henkilökohtaisessa elämässä tapahtui suuria muutoksia, jotka ovat vaikuttaneet henkiseen jaksamiseen kummankin osalla. Välimatkan ja koronan vuoksi kasvotusten näkemiset jäivät vähemmälle. Näiden lisäksi opintomme olivat eri vaiheissa. Onnistuimme kuitenkin keksimään toimivan tavan yhteistyöhön ja aloimme pitämään Teams-palavereja. Yhteistyömme sujui moitteettomasti ja koimme alusta asti olevamme samalla sivulla asioiden suhteen.

Eräs asia tuli ilmi toisessa haastattelussa, jonka haluamme tuoda esiin yleisesti. Tämä on asia, joka on varmasti monilla varhaiskasvatuksen yksiköillä ongelmana, nimittäin ylemmiltä tahoilta tulleet ohjeet ja niiden tulkinnanvaraisuus. Tästä esimerkkinä nousi esiin muun muassa se, että sijaiset voivat kiertää eri varhaiskasvatusyksiköiden välillä peräkkäisinä päivinä, mutta varhaiskasvatuksen erityisopettajilla on ohjeistus, että heidän täytyy pitää välipäiviä, kun he kiertävät yksiköstä toiseen.

Edellinen esimerkki kiteyttää ristiriitaisuuden ongelman ja tulkinnanvaraisuuden, sillä se luo varmasti paineita yksiköille heidän joutuessa jatkuvasti päättämään, miten nyt tulisi toimia. Koronan myötä johtajien työtaakka on muutenkin lisääntynyt ja yksikön sairaspoissaolot lisääntyneet, jotka jo itsessään lisäävät työn kuormittavuutta. Siihen päälle, kun pitää vielä tehdä isoja valintoja, kuten uskaltaako ottaa sijaista päiväksi vai pitäisikö päivä tehdä alimitoitettulla henkilökunnalla, on työn stressi varmasti suuri.

9 AINEISTON HANKINTA

Laadulliselle tutkimukselle haastattelut ovat tyypillisin aineistonkeruumenettelmä. Tutkimusaineisto kerättiin alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen haastatellen pelkästään varhaiskasvatusyksikköjen opettajia ja johtajia. Vanhempien haastattelut jäivät siis kokonaan pois. Syinä tähän oli muun muassa haastattelutilanteita vaikeuttava koronavirustilanne. Opinnäytetyössä haluttiin kuitenkin pitää ammattilaisten tuoma ammatillinen näkemys ja kokemus esiin, jonka vuoksi haastateltaviksi valikoituivat juuri johtajat ja varhaiskasvatuksen opettajat. Haastatteluissa käytettiin apuna valmiiksi laadittua haastattelun runkoa, joka sisälsi valmiit apukysymykset muutoin varsin vuorovaikutukselliselle haastattelulle.

Aiheina haastatteluissa toimivat kysymykset ”Mikä on epidemia?”, ”Miten epidemian vaikutukset näkyvät varhaiskasvatuksessa” ja ”Miten tartuntatauteja ehkäistään varhaiskasvatuksessa, jotta niistä ei synny epidemioita?”.

Jotta henkilötiedot ja yksikköjen tunnistettavuus pysyvät salassa, tässä opinnäytetyössä käytetään varhaiskasvatusyksiköistä tunnisteita varhaiskasvatusyksikkö 1 ja varhaiskasvatusyksikkö 2. Haastatteluüksiköt, jotka ovat olleet mukana opinnäytetyön aineiston keräämisessä, ovat saatu Kotkan kaupungin varhaiskasvatuksen kehittämissuunnittelija Pia Eskolalta, eikä niiden valitsemisessa ole ollut mitään kriteereitä.

9.1 Varhaiskasvatusyksikkö 1

Haastattelussa haastateltiin erään Kotkan kaupungin päiväkodin johtajaa sekä varhaiskasvatuksen opettajaa. Haastattelu tapahtui samanaikaisesti ottaen

huomioon turvavälit sekä kasvomaskeiden käyttö. Kysymykset olivat laadittu etukäteen antamaan raamit haastattelun etenemiselle. Tässä tekstissä käytetään haastatteluun osallistuneesta varhaiskasvatuksen opettajasta lyhennettä VO. Päiväkodin johtajaa kutsutaan vain johtajaksi.

Haastattelu alkoi peruskysymyksillä haastateltavien työkokemuksista. Johtaja on työskennellyt alalla 27 vuotta ja VO 5 vuotta, joten skaala näiden välillä on suuri. Kyseisessä yksikössä johtaja on työskennellyt 8 vuotta vaihtelevissa rooleissa ja VO kaksi vuotta pienten ryhmässä.

Kysyimme haastateltavilta millaisia epidemioita heidän yksikössään ja ryhmässään esiintyy yleisimmin. Yleisimmät epidemiat heidän mukaansa olivat vatsatauti, oksennustauti, silmätulehdukset, kuume, ylähengitysteiden infektiot sekä nuha ja täit. He jatkoivat, että kun tällaisia tulee, he arvioivat taudin levinneisyyttä ja -kuvaa, jonka pohjalta he määrittelevät, tuleeko asiasta informoida muiden ryhmien vanhemmille vai riittääkö vain oman ryhmän. Tällaisia tilanteita, joissa tulee ilmoittaa myös muille ryhmille voi aiheuttaa esimerkiksi eri ikäiset sisarukset päiväkodissa. Heillä vaikutti kuitenkin ryhmien keskeinen henkilöstön välinen vuorovaikutus olevan kohdillaan, sillä he jatkavat, että he keskustelevat paljon kahvipöydässä päivän tapahtumista, jonka lisäksi heillä on ryhmäkeskustelu WhatsApp-sovelluksessa.

Ennen kuin kerkesimme kysymään seuraava kysymystä liittyen koronaan ja sen vaikutuksiin, he vastasivat jo tähän. He kertoivat, että koronan myötä he ilmoittavat herkemmin vanhemmille lapsen sairastumisesta ja noudattavat Terveystieteiden tutkimuskeskuksen eli THL:n ohjeistusta tilanteessa. He kertoivat, että koronan myötä päiväkodin sisällä tapahtuneet muutokset olivat ryhmien keskinäisten leikkien poistuminen eli ryhmäläiset leikkivät nyt vain oman ryhmän kesken, jotta tautien leviämistä vältetään. Heidän toimissaan korostuu entistä enemmän käsienpesu ja tehostettu siivous, unilelut eivät saa seilata kodin ja päiväkodin väliä vaan ne tulee jättää omaan nukkumispaikkaan lepoajan jälkeen ja lapset eivät saa itse annostella omia ruoka-annoksiaan. Vanhempien kanssa tapahtuneet muutokset olivat varhaiskasvatussuunnitelmien muuttuminen joko puhelun välitykseen tai maskien kanssa ulkona keskusteluun.

Viimeinen kysymyksemme koski koulutusta. Kysyimme kokevatko he, että sosionomin koulutukseen tulisi lisätä terveystiedon kursseja, joissa opetetaan yleisimpien varhaiskasvatuksessa esiintyvien tautien kuvaa ja hoitoa, johon he vastasivat, että he pitävät enemmän tärkeänä työelämän koulutuksia, sillä tiedot vanhenevat hyvin nopeasti. Lisäksi he kertoivat, että heidän yksikössään työelämän koulutuksiin pääsee helposti, sillä he haluavat ylläpitää henkilöstön ajankohtaista tietämystä.

9.2 Varhaiskasvatusyksikkö 2

Tämä haastattelutapa erosi ensimmäisestä varhaiskasvatusyksiköstä niin, että koronatilanteen siirtyessä Kymenlaaksossakin leviämisvaiheeseen, päätimme yhteisymmärryksessä varhaiskasvatusyksikön kanssa, että haastattelu toteutuu etäyhteyksien avulla. Tässäkin tekstissä käytetään haastateltavista henkilöistä lyhenteitä VO ja johtaja.

Tämäkin kysely alkoi perusasioiden parissa. Johtaja on työskennellyt johtajan roolissa yhteensä 20 vuotta, jota ennen hän työskenteli lastentarhaopettajana. Hän on ollut kyseisessä yksikössä johtajana vuodesta 2017. VO taas on työskennellyt alalla 14 vuotta ja kyseisessä yksikössä hän on ollut 8 vuotta. Hän työskentelee isojen puolella. Heiltä molemmilta löytyy siis pitkä historia alalta.

Yleisimpiä tauteja, joista kehittyi epidemioita ovat heidän yksikössään nuhat ja erilaiset flunssat, vatsatauti, täit, syyhypunkki ja kihomadot. VO kuitenkin jatkaa, että täit ja kihomadot ovat usein heillä sellaisia, jotka he saavat rajattua yhteen ryhmään. Heillä on käytäntö, että heti kun tulee yksittäinenkin tautitapaus, he laittavat lapun seinälle, jossa on lisäksi myös kyseisen taudin oireet ja toimintaohjeet vanhemmille, miten taudin kanssa toimitaan. Lisäksi heillä on sähköinen järjestelmä, jonka kautta he tiedottavat vanhempia mahdollisista taudeista. Johtaja täydensi tätä vielä kertomalla, että heillä on hygieniahoitaja yhteistyökumppanina, jolta he ovat saaneet paljon ohjeita tautien ehkäisyyn, jottei niistä syntyisi epidemioita.

Varhaiskasvatusyksikkö 2 pyrkii estämään tautien leviämisiä tehosiivouksen lisäksi pesemällä leluja, joihin heillä on lelupesukoneita yksikössään. Lisäksi

nyt korona-aikana heillä on tehostunut käsien pesu ja lapset eivät saa tuoda omia leluja varhaiskasvatukseen.

Koronan myötä heille tuli muunkinlaisia muutoksia työpaikalle. Esimerkiksi heillä on yleensä ollut tapana sulkea yksikkö jouluksi, mutta nyt koronan vuoksi lapsia ei voida yhdistää yhteen varhaiskasvatusyksikköön, joten he joutuvat joulun aikana olemaan töissä. Lisäksi koronan myötä riskiryhmään kuuluvat työntekijät jäivät etätöihin, joka aiheutti työntekijöiden pulaa yksikössä. Nyt kuitenkin riskiryhmäläiset ovat palanneet työpaikalle, mutta johtaja kertoi, että varsinkin heillä on kova stressi töissä, sillä he pelkäävät saavansa koronan. Johtaja ja VO kertoivat molemmat, että heillä on kahvipöydässä johtajan tekemä koronakansio, johon on koottu kaikki valtakunnalliset ja paikalliset ohjeet ja tiedotteet koronaan liittyen. Näihin ohjeisiin liittyen, henkilökuntaa on ohjeistettu käyttämään työssään maskeja tai visiirejä, joka on tuonut osalle riskiryhmäläisiä helpotusta työssäkäyntiin.

Tässäkin kyselyssä viimeinen kysymyksemme koski koulutusta. VO kertoi, että heillä ei opetettu koulussa mitään taudeista ja niiden hoidosta vaan kaikki tietotaito on tullut työelämässä kokemuksien kautta. Hän jatkoi, että heillä on mahdollisuus päästä erilaisiin koulutuksiin työssä. Johtaja kertoi omasta ammatistaan, että hän ei koe tarvitsevansa terveydenalan koulutusta, sillä hänen ammatissaan ja roolissaan tärkeintä on ihmissuhdetaidot.

10 OPPAAN ARVIOINTI

Halusimme tehdä oppaasta selkeän ja helposti luettavan, mutta samalla mielenkiintoisen näköisen. Mietimme pitkään, haluammeko painattaa oppaan josakin painotalossa, vai teemmekö itse sen PowerPoint -ohjelmalla. Päädyimme tekemään oppaan PowerPoint -ohjelmaa käyttäen. PowerPoint -ohjelmalla laadittu opas on siinä mielessä käytännöllisin, sillä sen voi helposti avata tietokoneella PDF-muodossa sekä tulostettua versiota on helppo käyttää kansiomuodossa työpaikalla esimerkiksi ilmoitustaululla tai infokansiossa. Oppaan väreiksi valikoituvat sininen ja valkoinen, sillä Kotkan kaupungilla on nämä värit käytössään ja halusimme pitää saman linjan heidän kanssaan.

Toimitimme oppaan niihin varhaiskasvatussyksiköihin, joita haastattelimme opinnäytetyötämme varten. Myös Kotkan kaupungin varhaiskasvatuksen kehittämissuunnittelija sai oppaamme, ja pyysimme heiltä kommentteja ja palautetta siitä. Toivomme, että oppaasta olisi hyötyä varhaiskasvatussyksiköissä. Oppaasta voi hyötyä erityisesti sijaiset ja opiskelijat varhaiskasvatuksessa.

Oppaan alussa on kerrottu lyhyesti, kuka oppaan on laatinut ja miksi. Oppaan sisältämät taudit ovat valikoituneet oppaaseen opinnäytetyötä varten tehtyjen haastatteluiden perusteella. Vaikka opas on esisijaisesti laadittu ja kohdistettu varhaiskasvatuksen henkilöstölle, emme koe, että siitä olisi haittaa, mikäli opas olisi sijoitettu varhaiskasvatussyksikön eteistilaan, josta huoltajat pystyvät myös halutessaan sitä lukea. Opas sisältää selkeästi jaoteltuina osioina erilaiset taudinaiheuttajat ja niiden ehkäisykeinot.

11 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Laadullisella tutkimusmenetelmällä laadittu tutkimus on luotettava, kun itse tutkimuskohde ja tulkittu materiaali ovat yhteensopivat (Vilkkä 2015, 196). Tässä opinnäytetyössä tutkimuskohde (yleisimmät epidemiat varhaiskasvatuksessa) ja tulkittu materiaali (kartoitushaastattelut) ovat yhteensopivat, joten tutkimuksemme voi sanoa olevan luotettava.

Jotta henkilötiedot ja yksikköjen tunnistettavuus pysyvät salassa, tässä opinnäytetyössä käytettiin varhaiskasvatussyksiköistä tunnisteita varhaiskasvatussyksikkö 1 ja varhaiskasvatussyksikkö 2. Tämä lisää tutkimuksen eettisyyttä.

12 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Varhaiskasvatuksessa esiintyy runsaasti erilaisia epidemioita. Näillä epidemioilla on erilaiset taudinaiheuttajat. Jokaisen epidemian kohdalla tulee toimia taudinaiheuttajan (loinen, bakteeri, virus) vaatimalla tavalla, jotta tartuntaketjut saadaan katkaistua.

Opinnäytetyön tavoitteena oli saada vastaus seuraaviin kysymyksiin: mikä on epidemia, miten epidemian vaikutukset näkyvät varhaiskasvatuksessa ja mi-

ten tartuntatauteja ehkäistään varhaiskasvatuksessa, jotta niistä ei synny epidemioita. Tutkimuksessa saatiin vastaukset näihin kysymyksiin hyödyntäen kartoitushaastattelua ja jo aiheesta valmiina olevaa kirjallisuutta.

Mielestämme opas onnistui hyvin huolimatta eteen tulleista vastoinkäymisistä ja aikataulun muutoksista. Oppaasta tuli kattava sekä sitä pystyy hyödyntämään ja lukemaan kuka vain varhaiskasvatuksen henkilöstöön kuuluva tai aiheesta kiinnostunut.

Jäimme pohtimaan, olisiko varhaiskasvatusyksiköistä kenties tullut erilaisia vastauksia nyt, kun korona on levinnyt Kymenlaaksossakin laajemmin, sillä nyt monessa varhaiskasvatuksen yksikössäkin on ilmennyt koronavirustartuntoja. Aikataulumme ei kuitenkaan sopinut uudet haastattelut, joten tämä jäi mysteeriksi. Jatkossa tällainen kysely pidemmällä aikavälillä – esimerkiksi viiden vuoden päästä, olisi mielenkiintoista tehdä.

LÄHTEET

Centre for Health Protection & Department of Health. Guidelines on Prevention of Communicable Diseases in Schools/ Kindergartens/ Kindergartens-cum-Child Care Centres/ Child Care Centres. 2014. Päivitetty tammikuussa 2019. PFD-dokumentti. Saatavissa: https://www.chp.gov.hk/files/pdf/guidelines_on_prevention_of_communicable_diseases_in_schools_kindergartens_kindergartens_cum_child_care-centres_child_care_centres.pdf [viitattu 18.11.2020].

Lipponen, L. 2016. Tutkiva oppiminen varhaispedagogiikassa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. 2016. Varhaiskasvatuksen käsikirja. 3. painos. Jyväskylä: PS-kustannus. 31–38.

Huovinen, P. 2020. Infektioiden aiheuttajat: loiset, bakteerit, arkit, sienet, alkueläimet, virukset ja prionit. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00562 [viitattu 10.12.2020].

Huovinen, P. & Ziegler, T. 2011. Influenssa - Pandemiaviruksen päiväkirja. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.

HUS. 2016. Infektioiden torjunta varhaiskasvatuksessa. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.hyvinkaa.fi/globalassets/kasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatus/yksityinen-vaka/infektioiden-torjunta-varhaiskasvatuksessa.pdf> [viitattu 10.12.2020].

Isomäki, R. 2020. Mitä koronapandemian jälkeen: Miten koronavirusshokki auttaa meitä nitistämään lääkkeille vastustuskykyiset superbakteerit (ja monta muuta ongelmaa). Helsinki: Into Kustannus Oy.

Jalanko, H. 2020. Lasten infektiot. Duodecim Terveyskirjasto. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=skl00009 [viitattu 10.12.2020].

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä: Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Pandemia ja epidemia. 2009. Institutet för språk och folkminnen. WWW-dokumentti. Päivitetty 18.11.2013. Saatavissa: https://www.isof.se/sprak/minoritetsprak/suomi-finska/sanavinkki/kuukauden_sana/2013-10-12-pandemia-ja-epidemia.html [viitattu 10.12.2020].

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus rokotuksista 149/2017.

Tavanomaiset varotoimet ja varotoimiluokat. 2020. THL. WWW-dokumentti. Päivitetty 31.1.2020. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/infektioiden-ehkaisy-ja-torjuntaohjeita/tavanomaiset-varotoimet-ja-varotoimiluokat> [viitattu 23.02.2021].

Tartuntatautilaki 1227/2016.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. E-kirja. Helsinki: Tammi. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 18.11.2020].

Turja, L. 2016. Tutkivan toiminnan tavoitteet. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. 2016. Varhaiskasvatuksen käsikirja. 3. painos. Jyväskylä: PS-kustannus. 194–196.

Työterveyslaitos. 2020. Ohje varhaiskasvatukseen, esiopetukseen ja perusopetukseen covid-19-tartuntojen ehkäisemiseksi. WWW-dokumentti. Päivitetty 22.2.2021. Saatavissa: <https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-varhaiskasvatus-perusopetus> [viitattu 23.02.2021].

Renko, M. & Uhari, M. 2001. Infektioiden ehkäisy päiväkodeissa. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.terveyskirjasto.fi/xmedia/duo/duo92280.pdf> [viitattu 18.11.2020].

Varhaiskasvatuslaki 540/2018.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. 2018. Opetushallitus. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf [viitattu 18.11.2020].

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Yle. 2020. Leikkejä, satutuokioita ja metsäretkiä – vaikka etävarhaiskasvatusta ei ole pakko järjestää, siitä on lapselle suuri hyöty. WWW-dokumentti. Päivitetty 7.5.2020. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-11330386> [viitattu 23.03.2021].

Epidemiat ja niiden ehkäisykeinot

OPAS VARHAISKASVATUKSEN HENKILÖSTÖLLE

OPINNÄYTETYÖ 2021
YASMIN HOVILA & JANINA IMMONEN

Oppaan käyttöohje

- ▶ Tämä opas on osa Janina Immosen ja Yasmin Hovilan opinnäytetyötä.
- ▶ Oppaan tarkoituksena on helpottaa varhaiskasvatuksen henkilöstöä tunnistamaan erilaisia tartuntatauteja, joita he kohtaavat työssään.
- ▶ Opas sisältää yleistä tietoa epidemioista sekä yksityiskohtaista tunnistamis- ja ehkäisy tietoa yleisimmistä varhaiskasvatuksessa esiintyvistä taudeista.

Mitä ovat epidemiat?

- ▶ Epidemioiksi kutsutaan tartuntatauteja, jotka ovat levinneet useampaan henkilöön saman organisaation sisällä.
- ▶ Tartuntataudit voidaan jakaa bakteeri-, virus- ja loisperäisiin tartuntoihin.
- ▶ Varhaiskasvatuksessa esiintyy suhteellisen paljon erilaisia epidemioita isojen ryhmäkokojen ja pienten lasten vuoksi.
- ▶ Jotta tartuntatautien kehittymistä epidemioiksi voitaisiin estää, tulee henkilöstön olla tietoisia tautien kuvista ja niihin liittyvistä varoimista.

Tartuntatavat

- ▶ **Pisaratartunta**
 - ▶ Pisaratartunta tapahtuu esim. aivastuksesta lentävien sylki- ja räkäpisaroiden kautta. Pisaratartunnat voivat olla todella herkästi leviäviä myös hengityksestä vapautuvien hiukkasten kautta
- ▶ **Eritetartunta**
 - ▶ Eritetartunta tapahtuu eritteiden välityksellä, esim. ulostejäämät kynsien alla. Tästä syystä varhaiskasvattajien tulee käyttää kertakäyttökäsineitä auttaessaan lapsia WC-toimissa
- ▶ **Kosketustartunta**
 - ▶ Kosketustartunta tapahtuu suoraan kosketuksen välityksellä esim. ihokosketus

Epidemiat varhaiskasvatuksessa

- ▶ Yleisimmät bakteeriperäiset epidemioiden aiheuttajat:
 - ▶ Silmä- ja korvatulehdus
 - ▶ Vatsatauti
- ▶ Yleisimmät virusperäiset epidemioiden aiheuttajat:
 - ▶ Flunssat
 - ▶ Ylähengitysteiden infektiot (keuhkoputken tulehdus)
 - ▶ Rokot, kuten vesirokko
- ▶ Yleisimmät loisperäiset epidemioiden aiheuttajat:
 - ▶ Täit
 - ▶ Kihomadot
 - ▶ Syyhypunkki

BAKTEERIPERÄISET

Tauti	Leviämistapa	Oireet	Leviämisen ehkäisy	Milloin voi palata vk:seen
Silmätulehdus	Pisara- ja kosketustartunta	Silmien punoitus, roskan tunne, rähmiminen, usein flunssan jälkitauti	Silmien koskettamisen jälkeen käsipesu	Antibioottikuurin aloittamisen jälkeen
Korvatulehdus	Pisara- ja kosketustartunta	Korvakipu, märkivä korva, tukkoinen korva, usein flunssan jälkitauti	Tarttuu harvoin henkilöstä toiseen- ei erillisiä ehkäisytoimenpiteitä	Kun lapsen vointi sallii
Vatsatauti	Pisara-, kosketus- ja eritetartunta	Pahoinvointi, oksentelu, ripuli	Hyvä käsihygienia (hanskat, pesu, käsidesi), kosketuspintojen puhdistus	Kun oireiden loppumisesta on kulut vähintään kaksi vuorokautta

VIRUSPERÄISET

Tauti	Leviämistapa	Oireet	Leviämisen ehkäisy	Milloin voi palata vk:seen
Nuhakuume	Pisara-, erite- ja kosketustartunta	Kuume, tukkoinen/ vuotava nenä, yskä, kurkkukipu	Hyvä käsihygienia, aivastus nenäliinaan	Kun lapsen vointi sen sallii
Influenssa	Pisara- ja kosketustartunta	Lihaskivut, korkea kuume ja nuhakuumeen oireet	Kts. nuhakuume, kosketuspintojen puhdistus	n. Viikon jälkeen oireiden alkamisesta, mikäli lapsen vointi sen sallii
Vatsatauti	Pisara-, erite- ja kosketustartunta	Pahoinvointi, oksentelu, ripuli	Hyvä käsihygienia (hanskat, pesu, käsidesi), kosketuspintojen puhdistus	Kun oireiden loppumisesta on kulunut vähintään kaksi päivää
Vesirokko	Pisara- ja kosketustartunta	Ihottuma, johon liittyy taudille tyypilliset paukammat, ruokahaluttomuus, kuume	Kosketuspintojen puhdistus, sairaan poistaminen varhaiskasvatuksesta	Kun rakkulavaihe on ohi
Keuhkoputken-tulehdus	Pisara- ja kosketustartunta	Limainen yskä, rohiseva hengitys ja muut nuhakuumeen oireet	Käsien pesu, hyvä hygienia	Kun lapsen vointi sen sallii

LOISPERÄISET

Tauti	Leviämistapa	Oireet	Leviämisen ehkäisy	Milloin voi palata vk:seen
Kihomadot	Erite- ja kosketustartunta, munien nieleminen	Kutiseva peräaukko, erityisesti nukkuessa	Käsihygienia (hanskat, pesu, käsidesi), kynsien lyhyeksi leikkaaminen	Varhaiskasvatuksessa voi käydä tartunnasta huolimatta. Apteekista saa itsehoitolääkettä ongelman poistamiseen
Syyhyypunkki	Ihokosketus, tekstiilien ja esineiden välityksellä	Kutiseva iho, pienet näppyvät ihossa, "käytävät" ihon alla	Tekstiilien tehokas pesu, sängyn saunottaminen	24 tunnin päästä ensimmäisen hoitokerran päättymisestä
Tait	Tekstiilien, kynsien ja esineiden välityksellä	Kutiseva päänahka, saivareet hiusten juuressa ja täiden näkeminen	Tekstiilien tehokas pesu, hiusten läpi käyminen täikammalla ja – shampooilla, kynsien leikkuu	Varhaiskasvatuksessa voi käydä tartunnasta huolimatta. Apteekista saa itsehoitolääkettä ongelman poistamiseen

LÄHTEET

- ▶ Flunssa eli nuhakuume. S.a. Mehiläinen. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.mehilainen.fi/flunssa> [viitattu 2.3.2021].
- ▶ Helsinki. 2021. Päätätartunnan toteaminen ja hoito. WWW-dokumentti. Saatavissa: [https://www.hel.fi/teehoito/foireet-ja-viitattu 10.3.2021](https://www.hel.fi/teehoito/foireet-ja-viitattu-10.3.2021).
- ▶ Infektiot ja päivahoito. 2019. Duodecim terveyskirjasto. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/ik.koti?p_artikkeli=ik01200 [viitattu 10.3.2021].
- ▶ Influenssa. 2018. Lastentalo.fi. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.terveyskyla.fi/lastentalo/tietoa-lasten-sairauksista/lasten-infektioita/lasten-hengitysteinfektio/infuenssa> [viitattu 10.3.2021].
- ▶ Kihomadot – tarttuminen ja hoito. S.a. Mehiläinen. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.mehilainen.fi/lasten-mehilainen/kihomadot-tarttuminen-ja-hoito> [viitattu 10.3.2021].
- ▶ Keuhkoputkentulehdus. S.a. Mehiläinen. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.mehilainen.fi/keuhkoputkentulehdus> [viitattu 10.3.2021].
- ▶ Kosketustartunta. 2020. Duodecim Terveyskirjasto. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/ik.koti?p_artikkeli=ikt01759 [viitattu 3.3.2021].
- ▶ Lasten vatsatauti. S.a. Mehiläinen. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.mehilainen.fi/lasten-mehilainen/lasten-vatsataudit> [viitattu 2.3.2021].

- ▶ Pissatartunta. 2020. Duodecim terveyskirjasto. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/ik.koti?p_artikkeli=ikt02618 [viitattu 3.3.2021].
- ▶ Renko, M. & Uhari, M. Infektioiden ehkäisy päiväkodeissa. 2001. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.terveyskirjasto.fi/xmedia/duo/duo92280.pdf> [viitattu 3.3.2021].
- ▶ Silmätulehdus. S.a. Mehiläinen. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.mehilainen.fi/silmasairaudet/silmätulehdus> [viitattu 2.3.2021].
- ▶ Tartuntatautilaki 1227/2016.
- ▶ Tays. 2020. Syyhy ja tartuntojen leviämisen ehkäisy. WWW-dokumentti. Saatavissa: [https://www.tays.fi/fi-El/Ohjeet/Infektioiden_torjunta/Mikrobikohtaiset_ohjeet/Syyhy_ja_tartuntojen_leviamisen_ehkaisy\(51556\)](https://www.tays.fi/fi-El/Ohjeet/Infektioiden_torjunta/Mikrobikohtaiset_ohjeet/Syyhy_ja_tartuntojen_leviamisen_ehkaisy(51556)) [viitattu 10.3.2021].
- ▶ Terveystieteiden tutkimuskeskus. 2019. Vesirokko. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/infektioaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/vesirokko> [viitattu 3.3.2021].
- ▶ Ulostetartunta. 2020. Duodecim terveyskirjasto. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/ik.koti?p_artikkeli=ikt03604 [viitattu 3.3.2021].